

Kinderen hebben geen tijd om te wachten tot het systeem verbetert

Betty Loha | Ervaringsdeskundige, auteur, spreker en verpleegkundige

Samen met mijn tweelingzus ben ik geadopteerd. Wij groeiden op in een gezin waarin wij jarenlang te maken kregen met ernstige lichamelijke, psychische en seksuele mishandeling. De situatie was uiteindelijk zo onhoudbaar dat ik als kind ben weggelopen. Niet omdat ik geen hulp nodig had, maar omdat ik nergens het gevoel kreeg dat ik werkelijk werd geloofd of beschermd.

In ons gezin woonden ook pleegkinderen. Voor hen kwamen verschillende begeleiders over de vloer. Mijn tweelingzus en ik waren adoptiekinderen en vielen niet onder die begeleiding. Er waren dus professionals in huis, maar niemand bracht de veiligheid van alle kinderen samen in beeld. Wat had er kunnen veranderen als iemand verder had gekeken dan het eigen dossier?

Ook nadat ik mijn ervaringen naar buiten bracht, bleef voor mijn gevoel een passende opvolging en verantwoording voor wat ons was aangedaan uit. Niet geloofd worden maakt een kind dubbel kwetsbaar: de mishandeling blijft bestaan én de weg naar bescherming raakt afgesloten. We kennen inmiddels de ernstige zaken die in Nederland aan het licht kwamen. Maar we krijgen veel minder vaak de kans om van overlevenden zelf te leren wat er destijds nodig was om hen te beschermen.

1. Psychische mishandeling is niet minder ernstig dan lichamelijke mishandeling

Vernedering, dreiging, angst, manipulatie en afwijzing laten niet altijd zichtbare sporen na, maar kunnen een kind diep beschadigen. Train professionals om deze signalen te herkennen, serieus te onderzoeken en niet uitsluitend af te gaan op zichtbaar letsel. Werk daarbij samen met ervaringsdeskundigen die kunnen uitleggen hoe onveiligheid van binnenuit voelt, wat hun gedrag betekende en wat zij nodig hadden om gezien te worden.

2. Screening en toezicht moeten het hele gezin omvatten

Een screening vooraf is geen garantie voor blijvende veiligheid. Kijk bij plaatsing én gedurende de begeleiding kritisch naar opvoeders, gezinsdynamiek en alle kinderen in huis: pleegkinderen, adoptiekinderen en biologische kinderen. Zorg dat begeleiders die bij hetzelfde gezin betrokken zijn veiligheidsinformatie met elkaar verbinden. Een onderbuikgevoel van de ene professional mag niet onbekend blijven bij de ander.

3. Benut signalen uit de omgeving en voorkom dat privacy een blokkade wordt

Een buurvrouw, leerkracht of ouder van een vriendinnetje ziet soms wat tijdens huisbezoeken verborgen blijft. Maak het laagdrempelig om ook twijfel te bespreken. Professionals moeten bij concrete zorgen weten welke informatie zij zorgvuldig mogen opvragen en delen, ook zonder toestemming als de wet dat toestaat. Onderzoek waar wetgeving of de uitvoering knelt. De privacy van volwassenen mag niet ten onrechte zwaarder wegen dan noodzakelijke bescherming van een kind.

4. Veilig Thuis moet hulp kunnen bieden wanneer die nú nodig is

Veilig Thuis heeft zelf gewaarschuwd voor overbelasting. Wat betekent dat voor het kind dat vandaag hulp zoekt? Een meldpunt mag geen plek worden waar mensen wel hun verhaal kwijt kunnen, maar vervolgens blijven wachten terwijl de onveiligheid voortduurt. Maak zichtbaar welke middelen nodig zijn, hoe wachttijden worden teruggedrongen en welke directe veiligheidsroute beschikbaar is bij acute zorgen.

5. Maak preventie een vast onderdeel van het onderwijs

Kindermishandeling en seksueel misbruik horen structureel en leeftijdsgericht aan bod te komen op scholen. Jongeren moeten leren wat onveiligheid is, hoe zij grenzen herkennen en waar zij hulp kunnen vragen. Reserveer daarvoor tijd en budget. Betrek ook studenten in zorg, onderwijs en jeugdhulp. Combineer vakkennis met de ervaringen van mensen die zelf hebben meegemaakt hoe signalen gemist worden.

6. Maak van signalering een verantwoordelijkheid van de samenleving

Ook burgers, sportclubs, ondernemers, buurtorganisaties en gemeenten kunnen signalen herkennen. Investeer in begrijpelijke publieksvoorlichting: hoe bespreek je zorgen, waar kun je terecht en wat gebeurt er daarna? Niet iedereen hoeft bewijs te leveren of zelf onderzoek te doen. Maar iedereen moet zorgen kunnen uitspreken en erop kunnen rekenen dat die zorgvuldig worden beoordeeld en opgevolgd.